

ПРЕГЛЕД ЧАСОПИСА

Revue d'economie politique. Mai-Juin 1953. — Robert Gouy: *Salaires et inflation depuis la seconde guerre mondiale*. — У једној опширној студији, пропраћеној многим статистичким подацима и богатом литературом, писац излаже низ практичних и теориских економских проблема и приказује нам како се они постављају у западном свету. Савремени теоретичари инфлације све више посматрају ово питање у вези са скоком цена и најамнина, тако да се економска мисао и економске чињенице сусрећу. Писац не улази у решавање спорних питања. Он усваја дефиницију инфлације професора Франсоа-Перу. Проблем најамнине и инфлације изложио је у својим разним аспектима. За емпирске и статистичке податке он вели да су недовољни. Због тога њео проблем проучава на основу опсервације седам западних земаља. Изучавани су, прво, питање најамнина и цена на велико, затим однос најамнина и трошкова за издржавање. Изложене су значајне анализе из којих видимо, и у једном и у другом случају, да је коефицијенат корелације стално позитиван и да све више тежи да се приближи јединици, а да коефицијенат регресије испољава сложеност овог питања. Из свих изучавања и дискусија произлази да постоји тенденција оживљења старе квантитативне теорије новца у виду „квантитативног појма“ најамнине. Због тога писац у овом раду сву пажњу усредсређује прво, на инфлационистичко кретање најамнина и друго, на одлучујуће факторе притиска најамнина. Истакнуте су мисли многих познатих теоретичара по овим питањима и наведени су бројни примери из савремене привредне технике и праксе. — У првом делу писац заступа мишљење да не треба тражити узрочну везу између инфлације и пораста најамнина, већ да треба вршити испитивања о утицају најамнина с једне и најамних радника с друге стране у процесу инфлације, то јест изучавати последице повећања трошкова и повећања прихода. Врло су разноврсне ситуације анализиране, наиме: уколико је повећање продуктивности претходило или следовало порасту најамнина, па онда уколико је пораст најамнина компензиран другим чињеницама и најзад како се он одражава у појединим секторима привредног живота. Писац је затим изложио односе између кретања прихода најамних радника и пораста — или смањења — потрошње. — У другом делу се детаљно расправља о интервенцији државе по питању блокарања или прилагођавања најамнина кас и о улози појединих организованих тела, поглавито радничких синдиката. Нарочито је подвучена теза неокласичара по којој пораст најамнина не повлачи неминовно за собом незапосленост. У закључку ове критичке студије, о најамнини и инфлацији после Другог светског рата, писац вели да је узалудно тражити лека инфла-

цији искључиво на страни најамнина. Он препоручује спровођење политике економско здравих најамнина, т.ј. да се утврђивање висине најамнина повери специјалним и непристрасним институтима који би били једна врста економског судства. — *Paul Rousseau: Les critères d'appréciation du bien-être économique.* — Овај чланак, као и претходни, био је предмет дискусије на конгресу економиста француског језика маја 1953 год. У главним потезима изложено је питање еволуције економске мисли са гледишта благостања. Укратко су приказане, у почетку, идеје класичара, као и појава тенденције да политичка економија од теорије благостања еволуира ка теорији добротинства. Затим је изложено како су Пигу и неокласичари, под утицајем присталица маргиналне теорије, схватили овај проблем. Врло је интересантно приказано како су поједини аутори, полазећи од методе анализе Вилфреда Парета, разрадили принцип компензације и каква је критика томе следовала. С обзиром да је проблем остао нерешен услед разилажења која су наступила, наиме дали треба прибећи принципу компензације или пак приступити „праведнијој“ расподели, писац анализира питање функције благостања позивајући се на раздове савремених америчких економиста. Он заступа мишљење да изложена решења могу послужити као путоказ истраживањима у будућности и закључује своју студију тврђењем да је упркос слабих резултата, у изучавањима економије благостања постигнут стварни напредак. — *P. M. Pradel: L'optimum d'investissement.* — Питање инвестиција сматра се као једно од најактуелнијих било да се помишља на продуктивност националног дохотка било на политику пуног упослења. Самим тим са разних се гледишта може посматрати опортуност инвестиције, а схватање њеног оптимума у зависности је од основних постулата. Писац, у овоме чланку, излаже постулате од којих су пошли поједини аутори и детаљно проучава критеријуме на основу којих они одређују оптимум, као што су: продуктивност националног максимума, еластичност штедње и пуно упослење. Укратко су приказане тезе Кејнзове школе, присталица планске привреде и Оскара Лангеа. У другом делу аутор покушава да реши проблем подударности објективно корисних инвестиција и субјективно жељене штедње, тј. избегавање некорисних инвестиција и прибегавање слободној штедњи. Према његовом мишљењу само расподела у конкурентској привреди може осигурати ту подударност. Предложено решење писац је допунио анализом техничких и економских услова који су допринели повећању корисности инвестиција. Најзад, аутор се пита да ли уопште постоје два крајња система — потпуна планска привреда и конкурентска привреда — у којима се може дефинисати оптимум инвестиције, и унеколико наглашава како би се могле отстранити извесне противречности садашњих метода.

М. Ј. Ж.

Revue trimestrielle de Droit civil, Paris, No 2, Avril-Juin, 1953. — *P. Kayser: Судска astreinte и грађанска одговорност.* За разлику од енглеског права, које осигурава извршење облигације на тај начин што у случају неизвршења судске пресуде примењује против дужника кривичну санкцију (ако је кривица дужника доста тешка и озбиљна да би неизвршење претстављало преступ „омаловажавања суда“ који се кажњава затвором), француско право, судећи по сада-

шњем ставу Комисије за реформу закона о грађанском поступку, нагиње другој концепцији. Ова комисија предлаже уместо кривичне санкције увођење *astreinte*, „грађанскоправне новчане казне претећег карактера“ у корист државе, уместо у корист повериоца као досад, сразмерне броју дана задоцњења, предвиђајући могућност ревизије с обзиром на држање дужника. Аутор критикује овакав став Комисије добијајући гледиште да је *astreinte* приватна казна која неоправдано обогаћује повериоца. Није опортуно прибегавати интервенцији државе између повериоца и дужника све док извршење облигације може да буде осигурано принудним мерама приватног права. *Astreinte* је по својим циљевима везана за теорију облигација и она налази своје оправдање и објашњење у бољем извршењу облигација. Предлог Комисије, по мишљењу писца, далеко је од тога да претставља напредак; напротив његово усвајање претстављало би назадак. — *Vu-Van Mau: Забрана поклона за случај смрти* (прилог студији уговорног наслеђивања). Аутор претходно напомиње да, упркос и практичног и теориског значаја проблема, у француском праву у последње три четвртине века нема ниједне научне и систематске студије, ниједне докторске дисертације, која би се односила на материју поклона за случај смрти. Анализирајући чл. 983 *Code civil*-а у вези са чл. 731 *Code civil*-а, аутор долази до закључка да, упркос строгости формулације члана 893, који прописује да се не може располагати без накнаде на неки други начин осим тестаментом и поклоном међу живима, у савременом француском праву ипак постоји и начин располагања без накнаде у облику поклона за случај смрти, као прелазна установа између легата и поклона међу живима. Ова се установа јавља и као опозиви и као неопозиви поклон за случај смрти. Као опозиви поклон за случај смрти јавља се као: а) поклон за случај смрти приликом или после закључења брака, и б) поклон за случај смрти остварен путем уговора у корист трећих (напр. осигурање живота у корист преживелог брачног друга, путем отварања рачуна у банци у корист неке особе која ће га моћи користити тек кад поднесе доказ о смрти оставиоца). Ово су, по мишљењу аутора, срећна ублажења сувише категоричног чл. 893 *Code civil*-а. Али не само судска пракса, него и сам законодавац је несвесно (аутор наводи примере) извео на правну сцену нове облике располагања без накнаде које је хтео избећи, сипајући „старо вино у нове мешине“. На крају аутор извлачи закључак да у савременом француском праву ипак постоји поред тестаменталног и законског и трећи начин наслеђивања — уговорно наслеђивање.

Свеска затим садржи библиографију дела из грађанског права, као и помоћних дела, из француског права, упоредног права и права страних земаља. Из француског права библиографија обухвата: општа дела са кратким белешкама, затим дела из области: лица и породично право, облигације и посебни уговори, својина и друга стварна права, наслеђе и поклони, грађански поступак, међународно приватно право, трговинско право, поморско право, ваздухопловно право, кривично право, јавно право, и финансиско право.

Скоро половина простора овог броја посвећена је судској пракси — француској и овога пута швајцарској, и то: из области лица и породично право, родство брачно и ванбрачно: усвојење и позакончење; развод брака, ништавост брака, имовински однос брачних другова (*Gaston Lagarde*); из области облигација: грађанска одговорност (штета материјална и морална; кривица — одговорност за лич-

не радње, одговорност за радње других, одговорност за ствар; узрочна веза — кривица оштећеника, виша сила; тужба за накнаду штете; уговори и одговорности). престанак облигација — застарелост (*Henri et Léon Mazeaud*); из области посебних уговора (*Jean Carbonier*); из стварног права (*H. Solus*); из области наслеђивања (*R. Savatier*); из материје грађанског поступка (*P. Hebraud et P. Raynaud*); *J. Boutard* даје систематски приказ француског законодавства из области приватног права за период од 21-I до 23-IV-1953 г., а *Ch. Oftinger* хронику (библиографију, судску праксу и законодавство) швајцарског права.

No 3, Juillet - Septembre, 1953. — *Jacques Leauté*: Типски уговор. Типски уговор је једна од манифестација опште тенденције ограничавања улоге аутономије воље која се састоји у давању права државној власти, синдикалним професионалним организацијама, удружењима и др. да диригују закључивањем уговора. Странке у уговору се одричу права да саме предвиде све одредбе које ће уговор садржавати; оне остављају на друга лица (органи власти или органи њихове професионалне организације) да уместо њих кажу са каквим ће условима њихов уговор бити извршен. Типски уговор садржи детаље, често ситне, свих клаузула уговора тако да је типски уговор постао један од облика диригованог уговора. У почетку само је законодавац могао доносити одредбе које би ограничавале аутономију индивидуалних воља. Међутим, у том погледу се пошло корак даље давањем власти извршним органима путем законодавне делегације. При том уредбе управних органа дају понекад само модел — типског уговора, не намећући га и остављајући слободу странкама да и друкчије уговоре, а некад такав типски уговор има императиван карактер (напр. уговор о запослењу стране радне снаге, затвореника и др.). У првом случају типски уговор је факултативан, у другом обавезан. Осим државне власти и професионалне организације утврђују обавезна правила за своје чланове. Оне делују у оквиру уговора, уређујући их као и државна власт, некад путем факултативног типског уговора, некад путем обавезног типског уговора. И један и други случај су данас чести. Писац излаже узроке који доводе до проширења примене типског уговора: потребе и ритам савремене трговине, недовољност или застарелост законских одредаба и умањивање ризика сукоба закона. Овом трећем узроку аутор придаје нарочити значај. Затим аутор износи користи и незгоде типског уговора (типски уговор деформира изједначујући, даје преимућство јачем над слабијим; има све незгоде сериске производње у поређењу са занатлиском и омогућује измицање нормалној игри закона конкуренције). Пошто француско право не признаје правни значај типског уговора прописаног од стране професионалних и сличних организација, писац пледира да се избрише фиктивна разлика између типског уговора прописаног од државне власти и типског уговора прописаног од стране професионалне организације, јер то разликовање спречава контролу рада ових организација. Предлаже да се обе врсте типског уговора подвргну аналогним правилима контроле. Писац сасвим детаљно обрађује факултативни уговор и обавезни типски уговор, разликујући код оба приватни и јавни типски уговор. Јасно су изнесене разлике, сличности и укрштања између типског уговора, колективног уговора, адхезионог уговора и *rustum de contrahendo*. — *Gérard Cornu*: Уговор између брачних другова — изналажења општег критеријума пуноважности. француско право разликује брачне уговоре и уговоре између брачних другова. Брачни

уговори се могу закључивати само пре склапања брака и њима се заснивају непромењиви и трајни имовински односи између брачних другова. Међутим, уговор између брачних другова закључује се само за време трајања брака. У овој студији се управо ради о овој другој врсти уговора. Уговори између брачних другова су били често предмет пажње правне науке. Најновији развитак у француском праву, учинио је, с обзиром на непотпуну пословну способност удате жене у француском праву, да питање уговора између брачних другова постане опет предмет проучавања. Пошто је укратко изнео схватања о установи уговора између брачних другова и пошто је осветлио питања на којима се теорија и позитивна права разилазе, аутор приступа изналагању општег критеријума за пуноважност уговора између брачних другова. Почевши од реформе из 1938 године, којом су удате жене добиле скоро пуну грађанску пословну способност у француском праву, развој још није довршен, јер жена не може са својим мужем правити све оне уговоре које може са трећим лицима. По писцу, способност уговарања између брачних другова изгледа као друга неопходна етапа развоја. Питање опште способности удате жене треба посматрати у таквој његовој новој целини. Природно је да се пословна способност жене не посматра са две стране, с једне окренута према трећим лицима, с друге према брачном другу. И за једну и за другу страну нужно је увести један исти критеријум пуноважности правних послова брачних другова. То, према писцу није више питање пословне способности. Опште правило за пуноважност уговора између брачних другова треба да буде сагласност и поштовање духа и прописа установе брака, којој ови уговори треба да буду подређени и да воље брачних другова буду ограничене одредбама брачног права као одредбама јарноправног карактера. У материји уговора између брачних другова, по мишљењу писца долази се или до измене уговора или до измене брака. Не може уговор између брачних другова сачувати карактер уговора између трећих лица а да се у извесној мери не измене брачни односи. И обратно, ако се хоће, као што је то нормално, да се сачувају принципи брачног права, уговор између брачних другова мора да изгуби извесне црте свог обичног правног режима, прилагођавајући се односима брачних другова. У овом суочавању правила уговора и правила брака, који се по писцу једни другима супростављају, може се једино бирати и то бирати установу брака: нека уговори не разједине оно што је брак уједињено. На крају аутор предлаже француској комисији за ревизију Code civil-а да у свом пројекту јасније и детаљније обради питање сагласности уговора између брачних другова и принципа брачних односа.

Овај број часописа затим садржи библиографију дела из области француског грађанског права и помоћних дела из области кривичног права, јавног права, финансиског права, као и библиографију упоредног права и права Белгије и Турске. Половина броја и овога пута је посвећена француској грађанскоправној пракси и то: из материје лица и породично право: име, грађанско стање, позаконјење, усвојење, развод брака, пословна способност и имовински односи брачних другова (*Gaston Lagarde*); из материје облигација и посебних уговора: класификација облигација; грађанска одговорност (штета, кривица — одговорност за личну радњу, за радњу трећих лица, за ствари; узрочна веза — кривица оштећеника, виша сила. радња трећег лица; доказ; подношење тужбе; резултати тужбе; уговор о одговорности; осигурање од одговорности); престанак облига-

ција; застарелост; неосновано обогаћење; доказивање облигација (*Henri et Léon Mazeaud*); из области посебних уговора: продаја, закуп и уговор о раду (*Jean Carbonier*); из области стварног права: својина (*Henri Solus*). Из области наследног права: наслеђивње и деоба; тестамент (*R. Savatier*). *P. Hébraud et P. Raynaud* обрађују француску судску праксу из области грађанског поступка. На крају часопис доноси преглед француског законодавства за период од 23-IV- до 25-VII-1953 године.

М. Ступар